

Beleidsplan 2017–2020

Erfgood inspireert

Kansen voor erfgoed in Zuid-Holland

ERFGOEDHUIS·ZH

Inhoud

5	Woord vooraf
6	Missie: Samen erfgoed behouden, benutten en beleven
10	Visie: Zonder erfgoed geen Zuid-Holland
14	Hoofdstuk 1 : Partner van de provincie
26	Hoofdstuk 2 : Kansen voor erfgoed
34	Hoofdstuk 3 : Een marktgerichte Monumentenwacht
36	Hoofdstuk 4 : Een sterk Erfgoedhuis
40	Samengevat: Onze doelen voor 2020
44	Meerjarenbegroting

Colofon

2017

Tekst: Marloes Wellenberg en Saskia Boom (red.)

Foto's: Erfgoedhuis ZH (tenzij anders vermeld)

Vormgeving: StudioBoven grafisch ontwerp, Delft

Erfgoed is van ons allemaal

Woord vooraf

Erfgoed zegt iets over wie we zijn. Het verbindt ons met onze omgeving, de mensen om ons heen en vormt voor een belangrijk deel onze identiteit. Dat betekent niet dat erfgoed onveranderlijk is. Integendeel, onze denkbeelden over erfgoed en hoe we met erfgoed om moeten gaan zijn continu in ontwikkeling. Zo ook de erfgoedsector. Als Erfgoedhuis willen we hierop anticiperen en meegroeien met de behoeften van onze achterban. Het beleidsplan dat voor u ligt is dan ook mede dankzij hun input tot stand gekomen.

Erfgoed integraal benaderen

In de afgelopen tien jaar is de omgang met ruimtelijk erfgoed meer omgevings- en ontwikkelingsgericht geworden. Erfgoed is erkend als drager van ruimtelijke kwaliteit en raakt aan landschap en ruimtelijke ordening, maar ook aan duurzaamheid, economie en toerisme. Als organisatie haken we hierop in door proactief samenwerkingsverbanden aan te gaan. Zo is het Zuid-Hollands Landschap onze vaste partner wanneer het gaat om projecten op het snijvlak van erfgoed en groen. Ook voeden we kruisbestuiving tussen erfgoedstakeholders door het faciliteren van netwerken, bijvoorbeeld rond het thema herbestemming.

Een zelfstandiger erfgoedveld

De economische crisis en de decentralisatie van overheidstaken hebben de verhouding tussen burger en overheid veranderd. Provincies en lokale overheden hebben meer verantwoordelijkheden en beleidsvrijheid gekregen en van burgers wordt meer initiatief en participatie verwacht. Cultureel erfgoed is – meer nog dan voorheen – van ons allemaal, dus ligt ook de verantwoordelijkheid bij ons allemaal. Dit zien we terug in de opkomst van burgerparticipatieprojecten, maar ook in de tienduizenden vrijwilligers die zich in Zuid-Holland inzetten voor het erfgoed in hun omgeving. Als Erfgoedhuis erkennen we het belang van deze vrijwilligers. Het is dan ook onze ambitie om hen blijvend te ondersteunen, bijvoorbeeld met deskundigheidsbevordering. Daarnaast willen we door het verwerven van meer betaalde opdrachten en het intensiveren van onze fondsenwervingsactiviteiten onze eigen economische basis verbreden.

Behoefte aan erfgoedbeleving

Door erfgoed zelf te beleven, worden mensen zich meer bewust van hun eigen omgeving. Beleving creëert ook draagvlak voor beheer en behoud. We zien dat de vraag naar unieke ervaringen groeit en dat digitale ontwikkelingen kansen bieden. Door erfgoed beter digitaal te ontsluiten, maken meer mensen kennis met erfgoed en de daarmee verbonden verhalen en collecties. Als Erfgoedhuis ondersteunen we musea, historische verenigingen en andere erfgoedinstellingen hierbij. Het is belangrijk om ook zelf actueel te blijven. Dit doen we door het innoveren van onze online dienstverlening en het up-to-date houden van onze kennis.

Kortom, Erfgoedhuis Zuid-Holland stelt zichzelf een aantal concrete doelen voor de komende vier jaar, die één gezamenlijk doel dienen: het samen behouden, benutten en beleven van het erfgoed van Zuid-Holland.

André Borgdorff, *voorzitter Raad van Toezicht*
Judith Tegelaers, *directeur*

Missie

Samen erfgoed behouden, benutten en beleven

Erfgoedhuis Zuid-Holland zet zich in voor het behouden, benutten en beleven van het cultureel erfgoed van Zuid-Holland. Molens, landgoederen, forten, kerken, boerderijen en bunkers, maar ook cultuurlandschappen, archeologie, trekvaarten, tradities en verhalen: ze vormen het DNA van onze provincie en zijn een bron van inspiratie. Wij zijn overtuigd van de kracht van erfgoed als een (ver)bindende factor in onze maatschappij en de kansen die erfgoed biedt voor innovatie, creatie en participatie.

Erfgoed is kortom het behouden waard. Maar dit doen wij niet alleen. Overal in onze provincie zetten mensen zich in om erfgoed te bewaren, te beschermen en te ontsluiten. Als ankerpunt binnen het Zuid-Hollandse erfgoedveld ondersteunen,

verbinden en inspireren wij gemeenten, historische verenigingen, archieven, musea, scholen, monumentenbeheerders, ondernemers en vrijwilligers. Zo dragen we samen zorg voor het rijke erfgoed van Zuid-Holland.

Onze missie: Samen erfgoed behouden, benutten en beleven.

A large group of approximately 100 people, mostly older adults, are posing for a group photo in a grassy field. They are arranged in many rows, some standing and some sitting on the grass. In the background, there are two large brick houses with gabled roofs. The house on the left has a red-tiled roof and a small arched window. The house on the right has a dark roof and a chimney. There are trees and bushes around the houses. The overall scene is bright and sunny.

Erfgoed, natuur en landschap: Een mooier Zuid-Holland

Erfgoed en groen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Denk aan een buitenplaats met een park, een bunker in de duinen of een molen in het polderlandschap. Er zijn dan ook veel raakvlakken tussen ons werk en dat van het Zuid-Hollands Landschap. We zetten ons beide in voor een mooie en kwaliteitsvolle leefomgeving voor de inwoners van Zuid-Holland.

Waar we kansen zien werken we samen. Zo is de gezamenlijke Vrijwilligersdag voor natuur- en erfgoedvrijwilligers uitgegroeid tot een jaarlijks terugkerend, zeer gewaardeerd evenement. Ook ligt er een plan voor het project 'Beleef de Krimpenerwaard', een gebied waar de natuur en cultuurhistorie van oudsher nauw verbonden zijn. Door samen te werken willen we het gebied optimaal beleefbaar maken voor bewoners en bezoekers.

Judith Tegelaers, *Directeur Erfgoedhuis Zuid-Holland*

Visie

Zonder erfgoed geen Zuid-Holland

Zuid-Holland anno nu is het resultaat van eeuwenlang menselijk handelen. Onze leefomgeving is gevormd door alle mensen die in Zuid-Holland woonden en verbleven. Cultuurlandschappen, monumenten, archeologische vondsten, collecties en tradities: ze vertellen het Verhaal van Zuid-Holland. Erfgoed vertelt iets over wie we zijn, het verbindt ons met anderen en met onze omgeving. Wie het verleden kent, begrijpt het heden beter. Het Erfgoedhuis zet zich dan ook in om erfgoed te bewaren en zoveel mogelijk mensen ermee kennis te laten maken.

Erfgoed versterken

Het Erfgoedhuis levert een essentiële bijdrage aan het versterken van het erfgoed in Zuid-Holland. Dit doen we door het ondersteunen van gemeenten, historische verenigingen, archieven, musea, scholen, monumentenbeheerders, ondernemers en vrijwilligers die zich inzetten voor het behouden, benutten en (laten) beleven van erfgoed. Gemeenten en musea adviseren we over vraagstukken omtrent erfgoedbeheer en -beleid. Vrijwilligers ondersteunen we met deskundigheidsbevordering. We delen kennis en trends, verbinden partijen en faciliteren samenwerking. Monumentenbezitters en -beheerders voorzien we van onderhoudsadvies en begeleiding. Daarmee vormen we een centraal kennis- en netwerkpunt binnen het Zuid-Hollandse erfgoedveld.

Draagvlak creëren

We erkennen de intrinsieke waarde van erfgoed, maar zijn ook overtuigd van de kracht van erfgoed om mensen te

verbinden en te inspireren. We zetten ons in om het belang van erfgoed en de kansen die erfgoed biedt onder de aandacht te brengen bij relevante partijen. Daarbij zoeken we actief samenwerking met andere sectoren, zoals natuur en landschap, toerisme, ruimtelijke ordening, wetenschap en welzijn. Een duurzame en respectvolle omgang met erfgoed staat daarbij centraal.

Het Verhaal van Zuid-Holland vertellen

We streven ernaar om het Verhaal van Zuid-Holland onder de aandacht te brengen bij een zo breed mogelijk publiek. Of het nu gaat om landgoederen, bunkers, archeologie, molens of tradities: onze ambitie is om alle inwoners en bezoekers van Zuid-Holland kennis te laten maken met het bijzondere erfgoed in hun omgeving. Wij zetten ons hierbij extra in om doelgroepen te bereiken die we nu nog onvoldoende in beeld hebben, zoals bijvoorbeeld mensen een beperking of nieuwe Nederlanders.

Onze visie: Erfgoed versterken door het bieden van ondersteuning, draagvlak creëren voor beheer en behoud en het Verhaal van Zuid-Holland vertellen aan alle inwoners en bezoekers van de provincie.

Anders kijken naar molens

Het Erfgoedhuis is, als eerste in Nederland, gestart met onderzoek naar erfgoed op molenerven. Bij de molens van Kinderdijk hebben we een inventarisatie uitgevoerd naar de aanwezigheid van cultuurhistorische elementen. Denk hierbij aan oude schuurtjes, fruitbomen, bakhuisjes en moestuinen. Ze vertellen ons iets over de manier waarop deze poldermolenaars hebben geleefd. Zo hoort er van oudsher bij veel molens een kleine boomgaard. Deze werd zeer goed onderhouden, zodat de bomen de windvang van de molenwieken niet belemmerden.

Ellen Steendam, *Consulent Erfgoed & Ruimte*

Hoofdstuk 1

Partner van de provincie Zuid-Holland

Proactief sturen op kwaliteit en samenwerking

Erfgoedhuis Zuid-Holland ontvangt subsidie van de provincie Zuid-Holland voor onze bijdrage aan het uitvoeren van het provinciale erfgoedbeleid. Op basis van onze expertise en ons netwerk in de erfgoedsector – van lokale vrijwilligers tot landelijke kennisinstituten – opereren wij als proactieve en strategische partner van de provincie. Als het om erfgoed gaat, maar ook bij thema's waar erfgoed een belangrijke rol speelt, zoals toerisme, landschap en natuur.

Ondersteuning erfgoedlijnen

Het provinciaal erfgoedbeleid concentreert zich grotendeels op zeven hoofdthema's, de zogenaamde erfgoedlijnen. Deze geografische structuren bestaan uit individuele erfgoedobjecten die een gezamenlijk verhaal vertellen. De zeven Erfgoedlijnen zijn: Landgoederenzone, Oude Hollandse Waterlinie, Romeinse Limes, Atlantikwall, Trekvaarten, Goeree-Overflakkee en de Waterdriehoek (Dordrecht, Biesbosch en Kinderdijk). Dit erfgoed is buitengewoon belangrijk voor de identiteit van Zuid-Holland.

Per erfgoedlijn verenigen erfgoedinstellingen, gemeenten, ondernemers en andere partijen zich in de vorm van 'erfgoedtafels'. Via netwerkbijeenkomsten worden projecten opgestart, financieel gesteund en (door)ontwikkeld. Deze succesvolle *bottom-up* aanpak startte in 2012 en wordt in de beleidsperiode 2015-2019 voortgezet. De nadruk ligt nu op het aanscherpen van de kwaliteit en het verbinden van losse initiatieven tot krachtige coalities met een overtuigend verhaal.

Wij ondersteunen de erfgoedtafels op praktisch en inhoudelijk niveau en treden daarnaast op als onafhankelijke projectleider bij gezamenlijke projecten. Door samenwerking te initiëren en te faciliteren, verbinden we partijen en sturen we op kwaliteit. Dat doen we

bijvoorbeeld met de Dag van het Kasteel en de website Landgoedwandelen, maar ook door de ontwikkeling van route- en overzichtskaarten, audiovisuele producties en erfgoededucatie. Het is onze ambitie om de komende jaren extra ondersteuning te bieden aan de erfgoedlijnen die aan het begin staan van de ontwikkeling van een gezamenlijke strategie en/of die nog relatief onbekend zijn bij het brede publiek. Juist deze erfgoedlijnen hebben behoefte aan gezamenlijke projecten die hun verhaal en merk voor het voetlicht brengen. Daarnaast motiveren we partijen die nog geen aansluiting hebben gevonden op dit beleid om deel te nemen.

Kennisdeling en advisering

Maar we doen meer. We organiseren studiedagen en netwerkbijeenkomsten om onze achterban te informeren, inspireren en verbinden. Hierbij zetten we in op het verspreiden van nieuwe ideeën, bijvoorbeeld in de vorm van *best practices*, waarbij kennis en ervaring onderling worden gedeeld. Via nieuwsbrieven, onze website en social media informeren we het erfgoedveld over actuele ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld nieuwe wet- en regelgeving en subsidiemogelijkheden. Daarnaast organiseren we trainingen en workshops voor vrijwilligers en zijn we een steunpunt voor erfgoedinstellingen, die we voorzien van (korte) adviezen. Dat kan variëren van tips over collectiebeheer en

Prioriteit: Het laten kennismaken van een grote groep inwoners van Zuid-Holland met het Verhaal van Zuid-Holland. Dit door de ontwikkeling van een innovatieve communicatiestrategie voor publieksbereik, gebaseerd op het principe van *life long learning*.

publieksbereik tot aan fondsenwerving en vrijwilligersbeleid. Dit alles doen we voor de deelnemers aan de erfgoedlijnen, maar ook voor andere erfgoedinstellingen en -betrokkenen in Zuid-Holland.

Het Verhaal van Zuid-Holland vertellen

Wij vertellen het Verhaal van Zuid-Holland aan een zo breed mogelijk publiek. De publiekswebsite www.geschiedenisvanzuidholland.nl speelt hierbij een centrale rol. Hierop delen we eigen verhalen, maar ook verhalen die we verzamelen bij onze achterban. Daarnaast onderhouden we themawebsites over archeologie en landgoederen en buitenplaatsen. Naast websites gebruiken we ook andere kanalen om informatie en verhalen te delen, zoals tijdschriften, apps en multitouchtafels in bibliotheken. Hierbij hanteren we het principe van *liquid content*: kwalitatief hoogwaardige teksten en afbeeldingen vormen de basis voor uiteenlopende communicatieproducten, die – afhankelijk van de toepassing en doelgroep – op basis van maatwerk worden ontwikkeld.

Delen is voor ons een belangrijk uitgangspunt: onze producten en publicaties zijn in principe gratis en zowel offline als online beschikbaar voor iedereen. Kwaliteit staat bij ons hoog in het vaandel, of het nu gaat om de inhoud of de vorm. Omdat we het belangrijk vinden dat het Verhaal van Zuid-Holland ook door anderen kan worden verteld, gaan we de

komende jaren inzetten op het beschikbaar stellen van rechtenvrij beeldmateriaal. Het voorzien in kwalitatief goede afbeeldingen zonder auteursrechten zal de zichtbaarheid van het Zuid-Hollandse erfgoed een belangrijke impuls geven.

Erfgoededucatie: een leven lang leren

‘Helpen beleven’ creëert meer waardering voor erfgoed. Het is onze ambitie om zoveel mogelijk inwoners van Zuid-Holland in aanraking te laten komen met het erfgoed in hun directe omgeving. Daarbij kiezen we ervoor om de traditionele scheidslijnen tussen formele educatie (in de klas), non-formele educatie (in erfgoedinstellingen) en informele educatie (alles daarbuiten) te laten vervallen en ons aandachtsgebied uit te breiden naar *life long learning*. Dit betekent dat ook de doelgroep wordt verbreed: We willen het materiaal inzetbaar maken voor het lager en voortgezet onderwijs, maar ook voor andere inwoners van Zuid-Holland, met speciale aandacht voor ouderen, mensen met een beperking en nieuwe Nederlanders.

We doen dit door bestaand educatief materiaal door te ontwikkelen tot een modulair systeem, dat breed inzetbaar is voor doelgroepen met wisselende leeftijden, achtergronden en voorkennis. Dit geeft docenten, erfgoedinstellingen en andere geïnteresseerden de mogelijkheid om naast het traditionele format – een lespakket gekoppeld aan het bezoeken van

een erfgoedinstelling – zelf een pakket samen te stellen, dat naadloos aansluit op de beschikbare tijd, het budget en de gewenste onderwijsvorm. Met deze maatwerkoplossingen kunnen we beter aansluiten op de ontwikkelingen in het onderwijs en de veranderende behoeften van docenten.

Het is onze ambitie om de komende vier jaar voor elke erfgoedlijn minstens één nieuw educatieproject te ontwikkelen gebaseerd op de principes van *life long learning*. Het lesmateriaal zal worden ontwikkeld op basis van de ervaringen en wensen van de erfgoedinstellingen die het materiaal bij de verschillende doelgroepen gaan aanbieden. Door hen van meet af aan bij de ontwikkeling te betrekken, wordt het gebruik ervan in zekere mate gegarandeerd. Ook stimuleert het een gemeenschappelijke aanpak door instellingen die rond eenzelfde erfgoedthema werken. Op deze manier voorzien we tientallen erfgoedinstellingen in Zuid-Holland van kwalitatief goed en flexibel educatiemateriaal.

Ondersteuning gemeenten bij wettelijke erfgoedtaken

Het Erfgoedhuis ondersteunt gemeenten bij het uitvoeren van hun wettelijke erfgoedtaken. Dit doen we op basis van het convenant dat het ministerie van OCW en het Interprovinciaal Overleg (IPO) hebben afgesloten. Gemeenten hebben de afgelopen tien jaar steeds meer taken en bevoegdheden gekregen op het gebied van de zorg voor en het omgaan met

ruimtelijk erfgoed (cultuurlandschap, monumentenzorg en archeologie). Bij met name kleine en middelgrote gemeenten zien we dat het vaak ontbreekt aan de benodigde tijd en kennis om de erfgoedtaken volwaardig uit te voeren. Tegelijkertijd komen burgers steeds vaker op voor het behoud van erfgoed in hun omgeving. We willen bij Zuid-Hollandse gemeenten bewustzijn creëren voor de waarde van erfgoed en een zinvolle omgang met erfgoed promoten.

Speerpunten voor de komende jaren zijn de implementatie van nieuwe wetgeving zoals de Erfgoedwet (2016) en de Omgevingswet (2019), het onder de aandacht brengen van herbestemming van leegstaande monumentale panden en archeologie. Dit doen we door het delen van kennis via informatiebijeenkomsten, nieuwsbrieven en factsheets, maar ook door werkbezoeken en advisering. Daarnaast investeren we in onze online dienstverlening met een nieuwe website. Deze vergroot onze zichtbaarheid als steunpunt en zal gemeenten op laagdrempelige en effectieve wijze ondersteunen bij hun vragen op gebied van ruimtelijk erfgoed en het betrekken van inwoners hierbij. Ook historische en archeologische verenigingen kunnen bij ons terecht met vragen op dit gebied.

Archeologie laten beleven

Zuid-Holland heeft een archeologisch rijk verleden. Wij zetten ons samen met de provincie en de Archeologietafel Zuid-Holland in om archeologische collec-

Prioriteit: Het bijzondere archeologische verleden van Zuid-Holland onder de aandacht brengen en beleefbaar maken, samen met onze archeologische partners.

A group of children are participating in a tug-of-war competition on a wooden pier. In the foreground, a boy in a red t-shirt and another in a dark blue jacket are pulling the rope with effort. Behind them, other children and adults are visible, some watching and others participating. The background is slightly blurred, showing more people and the pier structure. On the right side of the image, there is a decorative pattern of overlapping gold circles.

Educatie: maritiem erfgoed ontdekken

Water loopt als een rode draad door de geschiedenis van Goeree-Overflakkee. In opdracht van de erfgoedlijn Goeree-Overflakkee hebben we samen met lokale partners de Havendag Junior ontwikkeld. Een jaarlijks educatief evenement waar schoolkinderen op speelse wijze kennismaken met het maritieme verleden van hun eiland.

Inmiddels hebben we drie succesvolle edities achter de rug in Middelharnis, Goedereede en Ooltgensplaat. Het project is nu overgedragen aan een lokale partner en het lijkt erop dat de Havendag Junior een blijvende traditie wordt.

Evelien Masselink, *Hoofd afdeling Erfgoed & Beleving*

ties optimaal toegankelijk en beleefbaar te maken voor een breed publiek. Zo maken inwoners kennis met de bijzondere ontdekkingen en verhalen in hun eigen woonomgeving. De in 2016 gelanceerde website www.archeologievanzuidholland.nl speelt hierbij een centrale rol. Het is onze ambitie om deze site de komende jaren uit te bouwen tot centraal informatiepunt van alles wat er te zien en beleven valt op gebied van archeologie in Zuid-Holland. Daarnaast streven we er naar dat archeologische instellingen de website gaan inzetten als een belangrijk communicatiemiddel richting het grote publiek.

De topstukken uit de archeologische 'Collectie Zuid-Holland' hebben een vaste plek in de collectie van het Archeologiehuis Zuid-Holland, dat is gevestigd op het terrein van Archeon in Alphen aan den Rijn. Om bezoekers te blijven inspireren krijgt de permanente expositie een update en een upgrade, waarbij een betere presentatie en toegankelijkheid centraal staan. Ook verzorgen we boeiende wisseltentoonstellingen. Voor iedereen die op de hoogte wil blijven van actuele ontwikkelingen publiceren we jaarlijks de Archeologische Kroniek, met informatie over opgravingen en vondsten, en organiseren we een netwerkdag voor vrijwilligers in de archeologie. Ten slotte ondersteunen we bij de deelname aan landelijke publieksevenementen, waarvan de Nationale Archeologiedagen de belangrijkste zijn.

Digitalisering van collecties stimuleren

Er is een groeiende kloof tussen grote en kleinere musea en erfgoedinstellingen als het gaat om digitalisering. Grote instellingen beschikken vaak over een gedigitaliseerde collectie en delen deze met hun publiek via hun eigen website en/of door aan te sluiten op grootschalige initiatieven zoals de Digitale Collectie Nederland en Europeana. Nog lang niet alle middelgrote en kleine instellingen – musea, maar ook historische en archeologische verenigingen – hebben deze slag gemaakt. Dat kan komen door een gebrek aan kennis en middelen, zo hebben veel organisaties vragen over de juridische aspecten (auteursrechten), maar ook omdat ze (nog) niet volledig overtuigd zijn van de voordelen en kansen die digitale ontsluiting biedt.

Dat betekent dat een groot deel van het Zuid-Hollandse erfgoed in de praktijk 'onzichtbaar' is. Zo zijn er vele historische verenigingen die collecties beheren met (tien)duizenden historische foto's, ansichtkaarten en objecten die niet online toegankelijk zijn. Ook deze collecties en de kennis en verhalen die ermee zijn verbonden horen bij het Verhaal van Zuid-Holland en zijn het waard om te delen met een groot publiek.

Daarom zullen wij de komende jaren actief inzetten op het ondersteunen van erfgoedinstellingen bij de digitalisering van hun collecties. Dit doen wij door deel te

Prioriteit: Het stimuleren van herbestemming door monumenten-beheerders en -eigenaren, projectontwikkelaars, architecten en gemeenten samen te brengen en te inspireren.

Prioriteit: Moleneigenaren, -beheerders en -vrijwilligers optimaal ondersteunen met het beheren, behouden en beleefbaar maken van de Zuid-Hollandse molens en molenbiotopen. Dit door het bieden van een netwerk, het – samen met medewerkers van het project De Groene Motor – faciliteren van vrijwilligers, het geven van cursussen en het delen van kennis.

nemen aan het Netwerk Digitaal Erfgoed – een initiatief van het ministerie van OCW –, door nauwgezet de ontwikkelingen op dit vlak te volgen en door erfgoedinstellingen te voorzien van praktische handvatten en expertise. Daarnaast is het Erfgoedhuis in het najaar van 2016 gestart met een inventarisatie naar de behoefte van kleine en middelgrote erfgoedinstellingen aan ondersteuning op het vlak van collectiedigitalisering. Deze wordt in het voorjaar van 2017 afgerond. In het rapport met aanbevelingen zal een aantal scenario's worden geschetst om deze instellingen beter te laten aansluiten op Europeana en Digitale Collectie Nederland. Mogelijk wordt dit de start van een nieuw project.

Herbestemming promoten

In ons land staat ruim twee miljoen vierkante meter monumentaal vastgoed leeg. Ook veel Zuid-Hollandse gemeenten kampen met het vraagstuk van monumentale of beeldbepalende panden die hun oorspronkelijke bestemming verloren hebben. Om restauratie en een duurzame en respectvolle herbestemming van deze panden te stimuleren is in 2016 het project 'Herbestemming Zuid-Holland' gelanceerd. Met studieopdrachten, een prijsvraag en de website www.herbestemming-zh.nl, met daarop informatie en inspirerende

voorbeelden, willen we monumenten-beheerders, monumenteneigenaren, projectontwikkelaars, architecten en gemeenten inspireren en motiveren in de zoektocht naar eigentijdse functies en nieuwe economische dragers voor gebouwd erfgoed.

Moleneigenaren, -beheerders en -vrijwilligers ondersteunen

Zuid-Holland is met 228 molens dé molenprovincie van Nederland. Het Molennetwerk Zuid-Holland, gecoördineerd door het Erfgoedhuis, ondersteunt molenaars, moleneigenaren, vrijwilligers op molens en molen-organisaties in onze provincie. Dit doen wij door het geven van cursussen aan molenvrijwilligers en -beheerders, het organiseren van informatie- en netwerk-bijeenkomsten en het doen van onderzoek. De komende jaren blijven we focussen op het belang van vrijwilligersbeleid. Daarbij werken we onder meer samen met medewerkers van het project De Groene Motor. We gaan ieder jaar twee cursussen Molengids verzorgen en organiseren twee informatiebijeenkomsten. Ook zet het Molennetwerk zich blijvend in voor publieksbereik. Een aandachtspunt is het creëren van meer aandacht voor de *molenbiotoop*, de omgeving van de molen.

Vrijwilligers blijvend faciliteren

In Zuid-Holland zijn duizenden vrijwilligers actief met het behoud en beheer van erfgoed en natuur en landschap. Wij ondersteunen deze vrijwilligers via het in 2015 gelanceerde digitale platform Zelf Doen in Erfgoed en Groen (www.zelfdoeninerfgoedengroen.nl). Via deze website brengen we instellingen en vrijwilligers in contact met elkaar, worden vraag en aanbod gedeeld en kennis en informatie uitgewisseld. De komende jaren

zal dit platform worden doorontwikkeld tot hét centrale platform voor erfgoed- en groenvrijwilligers in Zuid-Holland. Voor al deze vrijwilligers organiseren we daarnaast de jaarlijkse Vrijwilligersdag, een bruisend evenement dat draait om ontmoeten, inspireren en leren. Deze activiteiten voeren we uit in nauwe samenwerking met het provinciale vrijwilligersprogramma De Groene Motor.

Prioriteit: Erfgoed- en groenvrijwilligers inspireren, verbinden en kennis laten delen door het online platform Zelf Doen in Erfgoed en Groen verder uit te bouwen, samen met onze groene partners.

Duizenden erfgoedvrijwilligers

In Zuid-Holland zetten ruim 40.000 vrijwilligers zich actief in voor het erfgoed in hun omgeving. Ze houden molens draaiende, onderhouden en ontsluiten landgoederen, kerken en bunkers, beheren de meest uiteenlopende collecties en werken mee aan grote publieksevenementen als de Dag van het Kasteel en Open Monumentendag.

Wij ondersteunen al deze mensen met een hart voor erfgoed met cursussen en workshops. Zo bieden we ze handvatten om daadwerkelijk een verschil te kunnen maken. Denk aan cursussen rondleiden, fondsenwerving en social media, maar ook *good housekeeping*. Het is erg inspirerend met hoeveel bevologenheid en enthousiasme zij zich inzetten voor het erfgoed van Zuid-Holland.

Tamara van Zwol, *Consulent Erfgoed en Beleving*

Hoofdstuk 2

Kansen voor erfgoed

Projecten en diensten op basis van externe financiering

Foto: Erik Jansen Fotografie

Zuid-Holland is rijk aan erfgoed. Met 15.000 monumenten, 228 molens, zo'n 200 landgoederen en buitenplaatsen, 200 musea, 25 archieven en ruim 120 historische en archeologische verenigingen kun je letterlijk niet om erfgoed heen. Toch is er veel erfgoed dat niet optimaal behouden, benut en beleefd wordt. Bij veel organisaties ontbreekt de kennis, expertise en menskracht om er daadwerkelijk mee aan de slag te gaan. Wij zien voor het Erfgoedhuis een rol om gemeenten, musea, archieven, verenigingen en andere erfgoedbetrokkenen te helpen om de kansen die erfgoed biedt te verzilveren. Daarom hebben we, naast het in hoofdstuk 1 omschreven takenpakket dat we uitvoeren voor de provincie Zuid-Holland, een aantal speerpunten geformuleerd die we willen uitvoeren op basis van externe financieringsbronnen, bijvoorbeeld in de vorm van betaald opdrachtgeverschap of met steun van fondsen.

Projecten voor vrijwilligers- ondersteuning

Door een periode van bezuinigingen hebben veel kleine en middelgrote musea en erfgoedinstellingen het moeilijk. Ze draaien grotendeels of zelfs volledig op de betrokkenheid en inzet van vrijwilligers, naar schatting alleen al in Zuid-Holland zo'n 40.000. Sommige organisaties hebben zich ontpopt tot proactieve culturele ondernemers, anderen kampen met vergrijzing en vinden het moeilijk om nieuwe doelgroepen te bereiken. Tegelijkertijd is het publiek veeleisender geworden en vraagt het om unieke belevenissen, die musea en erfgoedinstellingen (nog) niet altijd kunnen

bieden. Er is een kloof ontstaan tussen de grote en kleinere instellingen, die lijkt te groeien. Wij zien echter volop kansen om ook de kleine en middelgrote musea, archieven, historische en archeologische verenigingen in Zuid-Holland te versterken en toekomstbestendig te maken.

Deskundigheidsbevordering speelt hierbij een essentiële rol. De afgelopen jaren hebben we via een tijdelijk cursusprogramma tientallen trainingen en workshops aan vrijwilligers kunnen aanbieden. De overweldigende respons hierop heeft ons doen besluiten hier een vervolg aan te geven met een nieuw project genaamd Kennis is Kracht.

Prioriteit: Het versterken van het Zuid-Hollandse erfgoedveld door deskundigheidsbevordering van erfgoedvrijwilligers. De ambitie is om in drie jaar minstens 60 trainingen te geven. Daarnaast starten we minimaal 6 opleidingstrajecten voor vrijwilligers die zich willen ontwikkelen tot docent.

Herbestemming: behoud door ontwikkeling

Als monumentaal erfgoed leeg komt te staan is het vinden van een passende nieuwe functie de beste manier om het te behouden. Denk aan de Bollenstreek, waar diverse karakteristieke bollenschuren zijn omgevormd tot woningen en bedrijven. Voor een groeiend aantal boerderijen, fabrieksgebouwen en kerken dreigt leegstand. Met de website www.herbestemming-zh.nl willen we gemeenten, projectontwikkelaars, architecten en studenten inspireren om deze uitdaging op te pakken en monumentale en beeldbepalende panden een nieuwe toekomst te geven. Deze website maakt onderdeel uit van het Stimuleringsproject Herbestemming, waar ook een studieopdracht voor studenten, drie expertmeetings en een stimuleringsprijsvraag onderdeel van uitmaken.

Onno Helleman, *Hoofd afdeling Erfgoed & Ruimte*

We hebben de ambitie om in drie jaar tijd minstens 60 trainingen en workshops aan te bieden, afgestemd op de behoeften van erfgoedinstellingen. Cursusonderwerpen zijn onder meer: rondleiden, klantvriendelijkheid, het beheer en behoud van archieven en documentaire collecties, het inzetten van sociale media, het opzetten van tentoonstellingen en educatie. We organiseren de cursussen zoveel mogelijk bij erfgoedinstellingen op locatie en bieden ze – waar mogelijk – kosteloos aan. Naast steun van de provincie hebben we voor dit project een substantiële bijdrage ontvangen van diverse fondsen.

Daarnaast zorgen we voor een duurzame verankering van kennis. Dit doen we door enerzijds kennis online beschikbaar te stellen, anderzijds door het opleiden van vrijwilligers tot docent. Zij kunnen de door hen opgedane kennis en ervaring doorgeven aan andere vrijwilligers binnen hun organisatie. In deze eerste periode willen we minstens zes groepen van enthousiaste en ervaren vrijwilligers opleiden om hun kennis en kunde door te geven aan andere vrijwilligers.

Opdrachten collectiebeheer

Onze expertise op het gebied van het beheer van roerend erfgoed is veelgevraagd en we voeren voor diverse erfgoedinstellingen betaalde opdrachten uit, waaronder audits collectiebeheer (voorheen 'nulmetingen'). Dit zijn metingen waarbij de staat van de collectie wordt

doorgelicht. Daarnaast constateren we dat een groot aantal erfgoedinstellingen kampt met andere vraagstukken rondom hun collecties. Waardering en selectie, maar ook ontzamelen, vrijwilligersmanagement, beheer en behoud: het zijn thema's die soms over het hoofd worden gezien omdat de directe link met publieksbereik ontbreekt. Ze raken echter de kern van de erfgoedinstelling. Wij willen erfgoedinstellingen hier graag in adviseren en gaan onze betaalde dienstverlening op dit gebied daarom extra onder de aandacht brengen. Dit bij zowel erfgoedinstellingen als gemeenten, omdat deze laatste groep hierin een coördinerende rol kan spelen.

Betaalde dienstverlening voor gemeenten

Zoals beschreven in het hoofdstuk 'Partner van de provincie' hebben gemeenten de laatste jaren meer uitvoerende taken en verantwoordelijkheden gekregen. De nieuwe Erfgoedwet, die in 2016 in werking is getreden en de Omgevingswet, die in 2019 van kracht wordt, versterken deze trend. Met name kleine en middelgrote gemeenten ontbreekt het soms aan tijd, kennis en expertise om hier adequaat op in te springen. Vanuit onze boekjaarsubsidie ondersteunen wij gemeenten bij hun wettelijke taken (zie ook pagina 17). Om gemeenten ook te ontzorgen bij andere vragen en uitdagingen op gebied van erfgoed, bieden wij daarnaast een integraal pakket betaalde diensten voor gemeenten aan.

Prioriteit: Het ontwikkelen en proactief aanbieden van een integraal dienstenpakket voor gemeenten, dat inspringt op hun nieuwe taken na invoering van de Omgevingswet.

Hierbij denken we aan het adviseren bij of het uitvoeren van cultuurhistorische verkenningen (quickscans), inventarisaties, bouwhistorisch onderzoek en waardestellingen, maar ook aan de fysieke instandhouding van monumenten via onze Monumentenwacht. We kunnen gemeenten helpen met het ontwikkelen van erfgoedbeleid, waarbij we cultuurhistorie, monumenten, archeologie en immaterieel erfgoed gecombineerd benaderen en in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen. Ook kunnen we – als onafhankelijke begeleider – via werksessies het gesprek aangaan met inwoners en erfgoedinstellingen binnen een gemeente, om zo tot een breed gedragen erfgoedvisie, erfgoednota of erfgoedagenda te komen.

Projecten voor nieuwe doelgroepen

Erfgoed is van iedereen en moet voor iedereen beleefbaar zijn. Om erfgoedinstellingen te ondersteunen met het bereiken en bedienen van alle inwoners van Zuid-Holland, willen we een pilotproject starten om nieuwe doelgroepen te bereiken. We denken daarbij specifiek aan Nederlanders met een migratieachtergrond, vluchtelingen met een verblijfsstatus en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Hierbij werken we samen met onze partner het Zuid-Hollands Landschap. Deze projecten willen we financieren door middel van fondsenwerving, maar ook met opbrengsten uit betaalde opdrachten.

Intersectorale samenwerking

Samen kom je verder dan alleen. Om onze ambities te realiseren willen wij dan ook – waar mogelijk en relevant – vaker samenwerking zoeken. Dit in de erfgoedsector, bijvoorbeeld met de Rijksdienst voor het Cultureel

Erfgoed en via het Overleg Provinciale Erfgoedinstellingen Nederland (OPEN), maar nadrukkelijk ook daarbuiten.

Zo willen we in de eerste plaats de samenwerking met het Zuid-Hollands Landschap en De Groene Motor uitbouwen. Concreet starten we met een project in de Krimpenerwaard. We willen onze expertise op het gebied van beleving en verhalen vertellen inzetten om het landschap en erfgoed in deze regio beter beleefbaar te maken voor inwoners en bezoekers en het netwerk van groen- en erfgoedorganisaties in de regio stimuleren.

Erfgoed en landschap staan volop in de belangstelling. Bij erfgoedvrijwilligers, maar ook bij ambtenaren en andere betrokkenen. We willen deze mensen inspireren, informeren en bij elkaar brengen door het oprichten van een 'academie voor erfgoed en groen', waarbinnen we lezingen en presentaties over erfgoed, cultuurhistorie en landschap aanbieden.

Ook met andere partners die traditioneel raakvlakken met erfgoed en/of cultuur hebben willen we de samenwerking aangaan of versterken. We denken hierbij aan Dorp, Stad en Land, Nationaal Restauratiefonds, ProBiblio en Kunstgebouw, maar ook de toeristisch-recreatieve sector. Dit zowel op regionaal niveau, via de VVV's, als op landelijk niveau, via de ANWB en NBTC Holland Marketing. Zo zien we kansen om aan te sluiten bij de recent gelanceerde HollandCity-strategie van deze laatste organisatie, waarbij Nederland als metropool wordt gepromoot met diverse aantrekkelijke 'districten'. Een ander voorbeeld is de samenwerking met IVN. In het kader van de erfgoedlijnen leiden zij lokale ondernemers op tot erfgoedambassadeur.

Monumenten duurzaam behouden

De Koninklijke Porceleyne Fles is de enig overgebleven Delftse aardewerkfabriek. Hier wordt het beroemde Delfts blauw met de hand beschilderd volgens eeuwenoude tradities. Dat trekt bezoekers van over de hele wereld.

Het fabrieksgebouw uit 1930, dat nu in gebruik is als kantoorruimte en showroom, wordt gerestaureerd. Wij hebben de verschillende subsidiemogelijkheden verkend en ondersteund bij het aanvragen van subsidie. Nu begeleiden we de restauratie. Hierdoor weten we zeker dat de juiste materialen en technieken worden toegepast en de historische waarde behouden blijft. We zijn er trots op dat we onze expertise kunnen inzetten om dit bijzondere erfgoed duurzaam te behouden.

Leo Bredie, Hoofd Monumentenwacht Zuid-Holland

Hoofdstuk 3

Een marktgerichte Monumentenwacht

Innovatieve partner voor monumenteneigenaren en -beheerders

De Monumentenwacht houdt Zuid-Holland mooi door eigenaren van monumenten bij te staan met onafhankelijk advies over de bouwkundige staat van hun monument. De monumenten in onze provincie staan er gemiddeld goed bij en we durven te stellen dat onze expertise en inzet daar een bijdrage aan hebben geleverd. Het is onze ambitie ook voor nieuwe doelgroepen een vanzelfsprekende partner te worden op het gebied van monumentenzorg. Dat willen we realiseren door nieuwe diensten te ontwikkelen.

Innoveren dienstverlening

Onze reguliere inspecties sluiten momenteel niet optimaal aan op de wensen en behoeften van de hedendaagse monumenteneigenaar. We willen deze aansluiting verbeteren, door onze dienstverlening te innoveren. Naast het basisproduct – de inspectie – is er vraag naar maatwerkoplossingen, waaronder uitgebreider, richtinggevend hersteladvies en ondersteuning in het onderhoudstraject. Daarnaast willen we de huidige dienstverlening verbeteren, onder andere door het digitaliseren en meer gebruikersgericht maken van onderhoudsrapporten en het aanpassen van het abonnementensysteem.

Nieuwe doelgroepen en partners

We zien ook kansen om nieuwe doelgroepen te bereiken voor onze diensten. Zo kunnen we Verenigingen Van Eigenaren (VVE's) van grote, monumentale panden voorzien van technisch advies. Ook willen

we andere diensten, zoals het opstellen van BRIM-subsidieaanvragen, quickscans en meerjarenonderhoudsplannen, breder gaan promoten. Bovendien willen we meer samenwerken met partners op het gebied van restauratie en duurzaamheid, zoals het Nationaal Restauratiefonds.

Zichtbaarheid en positionering

Om deze doelen te bereiken is het verbeteren van de zichtbaarheid en het versterken van de positionering van de Monumentenwacht richting zowel de zakelijke als de particuliere markt een belangrijk aandachtspunt.

We onderscheiden ons door onze persoonlijke benadering (een vertrouwd gezicht), onafhankelijke status en expertise op het gebied van onderhoud van historische panden. Een belangrijk middel hierbij vormt de realisatie van een nieuwe website met een duidelijk verhaal richting de verschillende doelgroepen.

Prioriteit: Het optimaal ontzorgen van eigenaren en beheerders van monumenten door onze huidige dienstverlening uit te breiden en te innoveren. We willen nieuwe doelgroepen bereiken door de Monumentenwacht zichtbaarder maken, ook online.

Hoofdstuk 4

Een sterk Erfgoedhuis

Investeren in kennis, middelen en communicatie

Het Erfgoedhuis onderscheidt zich door onze betrokkenheid bij en hart voor erfgoed, onze jarenlange ervaring en ons wijdvertakte netwerk. Om de ambities in dit beleidsplan te realiseren en het Erfgoedhuis breed op de kaart te zetten als dé partner wanneer het om erfgoed gaat, hebben we enkele speerpunten geformuleerd voor de eigen organisatie.

Naar een optimale organisatiestructuur

Het Erfgoedhuis is een zelfstandige stichting met een directeur-bestuurder en een Raad van Toezicht-model en volgt in haar statuten, reglementen en procedures de Code of Governance. De organisatie heeft vier afdelingen met in totaal 27 medewerkers (23,4 FTE).

De afdeling Erfgoed & Ruimte draagt zorg voor het behouden en benutten van erfgoed. Dit doet zij onder andere door het ondersteunen van gemeenten, archeologen en in archeologie geïnteresseerden en moleneigenaren, -beheerders en -vrijwilligers. De afdeling Erfgoed & Beleving ondersteunt historische verenigingen, archieven en andere erfgoedinstellingen als het gaat om publieksbereik. Beide afdelingen zijn intensief betrokken bij de provinciale erfgoedlijnen. De Monumentenwacht richt zich op het fysieke behoud van monumenten met bouwkundige inspecties, meerjarenonderhoudsbegrotingen, quickscans en subsidieadvies. Tot slot is er een kleine afdeling Intersectoraal die zich richt op de bedrijfsvoering van het Erfgoedhuis.

Het is onze ambitie om de huidige samenwerking tussen de afdelingen te intensiveren en te groeien naar een organisatiestructuur waarbij – naast de inzet voor de kerntaken – een inzet op basis van kennis en kunde in projectteams wordt gefaciliteerd, over de afdelingen heen. Gezien de ambitie om fors meer opdrachten voor gemeenten en musea uit te voeren, zal hiernaast de

arbeidsschil worden uitgebreid met een selectie aan zelfstandige professionals (ZZP'ers). Zij kunnen op basis van hun ervaring en expertise op tijdelijke basis worden ingeschakeld om projecten te ondersteunen.

Personeelsbeleid gebaseerd op ontwikkeling

Een belangrijke prioriteit de komende jaren is het investeren in kennis. Onze medewerkers zijn ons belangrijkste kapitaal. Alleen door hun kennis en expertise optimaal in te zetten kunnen wij onze doelstellingen verwezenlijken. Het is zaak dat deze kennis actueel blijft en meegroeit met zowel de behoeften van medewerkers als opdrachtgevers.

Dit doen we door het innoveren van ons personeelsbeleid. Uitgangspunt hierbij is dat elke medewerker zich blijft ontwikkelen en een duurzame bijdrage levert aan de dienstverlening van het Erfgoedhuis. Ook zal in kaart worden gebracht welke kennis en kunde in huis zijn, waar de voorkeuren van medewerkers liggen en welke expertise extern ingeschakeld kan worden. Het opleidingsbudget zal in 2017 met circa 50% worden verhoogd tot 15.000 euro en uiteindelijk opgetrokken worden naar 2,2% van de totale personeelskosten in 2020. De verwachting is dat de trainingen zowel gericht zijn op vakinhoudelijke expertise als op vaardigheden zoals projectmanagement.

Daarnaast maken we ruimte om elk jaar minstens twee stagiairs, trainees of young professionals de kans te geven om werkervaring op te doen binnen onze

organisatie. Dit biedt hen de kans ervaring op te doen en een netwerk op te bouwen binnen de erfgoedsector. Anderzijds brengen zij nieuwe inzichten en actuele kennis in de organisatie.

Innoveren in communicatie en dienstverlening

Om onze doelstellingen te realiseren als het gaat om het ondersteunen en bedienen van meer gemeenten, erfgoedinstellingen en (potentiële) klanten van de Monumentenwacht, gaan we investeren in onze communicatie en online dienstverlening. Dit doen we door de ontwikkeling van een online strategie, waar de realisatie van een nieuwe website deel van uitmaakt. We gaan meer kennis en informatie online delen met onze achterban en het aanvragen van informatie en ondersteuning vereenvoudigen. We nemen daarbij de wensen en behoeften van onze klanten als uitgangspunt. Ook stroomlijnen we de corporate communicatie van het Erfgoedhuis, met als doel een heldere profilering. Deze en andere ambities op het vlak van communicatie worden uitgewerkt in een communicatieplan.

Metten van resultaten en tevredenheid

Als organisatie die een ondersteunende en faciliterende rol vervult voor tal van gemeenten, erfgoedinstellingen en vrijwilligers in Zuid-Holland, hechten we grote waarde aan de beoordeling van onze activiteiten door onze relaties. Zijn zij tevreden met de door ons geleverde diensten en producten? En waar liggen

er behoeftes? Om hier inzicht in te verkrijgen zullen we de komende jaren op bepaalde onderdelen van ons werk tevredenheidsmetingen uitvoeren. Voor de cursussen, studiedagen en netwerkbijeenkomsten die we organiseren, is een digitaal evaluatieformulier ontwikkeld dat standaard na afloop aan de deelnemers zal worden rondgestuurd. Ook zal in 2018 een gebruikersonderzoek worden uitgevoerd naar de nieuwe websites van het Erfgoedhuis en de Monumentenwacht, die in 2017 gerealiseerd worden. Tot slot willen we in 2017 een integraal tevredenheidsonderzoek uitvoeren onder al onze relaties. Hiervoor zal een extern bureau worden ingeschakeld.

Onze rol in het erfgoedveld verankeren

Wij zijn er voor het erfgoed in Zuid-Holland en de mensen die zich hiervoor inzetten. Musea, archieven, historische verenigingen, maar ook ondernemers, gemeenten en betrokken burgers. Soms is deze samenwerking formeel vastgelegd. Zo verzorgen we het secretariaat van de Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen en de Vereniging van Musea in Zuid-Holland (VMZH) en voeren opdrachten uit die de musea in onze provincie ondersteunen. Ook zijn we intensief betrokken bij de zeven provinciale erfgoedtafels (zie hoofdstuk 1 'Partner van de provincie Zuid-Holland'), die tal van erfgoedbetrokkenen verenigen. Daarnaast hebben we een uitgebreid netwerk waarmee we, soms intensief, soms iets minder intensief, samenwerken. Dit netwerk van Zuid-Hollandse erfgoedinstellingen en -betrokkenen vormt de basis voor het goed behouden,

Prioriteit: Samenwerking en kennisuitwisseling tussen erfgoedstakeholders in Zuid-Holland bevorderen door ons bestaande netwerk te versterken en uit te bouwen, mogelijk in de vorm van een formeel partnerschap.

Prioriteiten: Investeren in de scholing van onze medewerkers en de ruimte geven aan jong talent, om onze positie als kenniscentrum en trendwatcher te waarborgen.

Innoveren van onze dienstverlening met o.a. de realisatie van een nieuwe website voor het Erfgoedhuis en de Monumentenwacht, waarbij een belangrijke rol is weggelegd voor het online kennisdelen.

Het verbreden van onze financieringsmix, door het vergroten van de fondsenwervingsactiviteiten en de inkomsten uit betaalde opdrachten.

benutten en beleven van erfgoed. Om samenwerking en kennisuitwisseling te bevorderen en deze partijen blijvend met elkaar te verbinden, onderzoeken we de mogelijkheden om dit netwerk verder te versterken. Dit kan bijvoorbeeld door een vorm van formeel partnerschap te introduceren. Hierbij willen we ook nadrukkelijk erfgoedstakeholders betrekken die werken rond thema's die nu minder in de belangstelling staan, zoals agrarisch, religieus, maritiem en mobiel erfgoed.

Verbreden financieringsmix

Een groot deel van onze activiteiten voeren wij uit in opdracht van en met steun van de provincie Zuid-Holland. Wij zien echter ook kansen voor erfgoed buiten de door de provincie gestelde kaders. Deze extra activiteiten willen we realiseren door gebruik te maken van een flexibele arbeidsschil, door onze fondsenwervingsactiviteiten te intensiveren en door meer in opdracht te werken voor gemeenten, musea en andere erfgoedinstellingen.

Het Erfgoedhuis heeft een gemiddelde jaaromzet van zo'n 2,7 miljoen euro. Hiervan wordt in 2017 naar verwachting 33% verkregen via extra opdrachten die buiten de boekjaarsubsidie van de provincie Zuid-Holland vallen. Dit aandeel willen we laten groeien tot ruim 40% van de totale omzet in 2020.

Hierbij is het onze ambitie om de inkomsten uit fondsen te verdrievoudigen. Met onze deelname aan het cursustraject 'Wijzer Werven' in 2016 is hiervoor een eerste stap gezet. We hopen onze doelstelling te bereiken door het ontwikkelen van een breed gedragen en toegepast fondsenwervingsbeleid en door het consequent werken aan relatieontwikkeling.

De opbrengsten uit externe opdrachten willen we laten stijgen met 87% de komende vier jaar. Dit willen we bereiken door het aanbieden van een integraal dienstenpakket, zoals beschreven in het hoofdstuk 2 'Kansen voor erfgoed'. Deze diensten gaan we promoten via de ontwikkeling van een nieuwe website en online strategie. Ook de innovatie van de onlinedienstverlening zal bijdragen aan onze bekendheid onder gemeenten en zal de positie van kenniscentrum ondersteunen. Voor het aantal inspecties en opdrachten van de Monumentenwacht zetten we in op een stijging van 6% in 2020 ten opzichte van 2017.

Opbrengsten uit opdrachten worden aangewend om de ideële doelstelling van het EGH te ondersteunen: het bevorderen van het behoud en de beleving van erfgoed in de provincie Zuid-Holland. EGH is door de Belastingdienst aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

An aerial photograph of a Dutch waterway. A large cargo ship is moving through the water, leaving a wake. On the left bank, there are several houses and a small bridge. The water is dark, and the sky is overcast.

Samengevat:

Onze doelen voor 2020

Samen erfgoed behouden, benutten en beleven. Het Erfgoedhuis wil erfgoed versterken door het bieden van ondersteuning, voldoende draagvlak creëren voor beheer en behoud en het Verhaal van Zuid-Holland vertellen aan alle inwoners en bezoekers van de provincie. Om dit te bereiken stellen we onszelf de volgende doelen:

Partner van de provincie

- We brengen het bijzondere archeologische verleden van Zuid-Holland onder de aandacht en maken dit erfgoed beleefbaar, samen met onze archeologische partners. Dit doen we onder andere door online promotie via www.archeologievanzuidholland.nl en door het geven van een kwaliteitsimpuls (“update en upgrade”) aan de permanente expositie van het Archeologiehuis Zuid-Holland.
- We ondersteunen de Zuid-Hollandse molens en de vrijwilligers die ze draaiende houden optimaal, door het Molennetwerk uit te bouwen tot centraal anker- en netwerkpunt. Hiertoe organiseren we ieder jaar twee cursussen en twee informatiebijeenkomsten.
- We stimuleren herbestemming van monumentale en beeldbepalende panden door monumentenbeheerders- en eigenaren, projectontwikkelaars, architecten en gemeenten samen te brengen en te inspireren.
- We ontwikkelen een innovatieve en flexibele communicatiestrategie voor publieksbereik, gebaseerd op het principe van *life long learning*. Zo laten we een zo groot mogelijk publiek kennis maken met het Verhaal van Zuid-Holland.
- We verbinden en inspireren erfgoed- en groenvrijwilligers via het online platform Zelf Doen in Erfgoed en Groen en bouwen dit platform verder uit, samen met onze groene partners.

Kansen voor erfgoed

- We versterken het Zuid-Hollandse erfgoedveld door deskundigheidsbevordering van erfgoedvrijwilligers. De ambitie is om in drie jaar minstens 60 trainingen te geven. Daarnaast starten we minimaal 6 opleidingstrajecten voor vrijwilligers die zich willen ontwikkelen tot docent.
- We ondersteunen en inspireren gemeenten als het gaat om erfgoed. Dat doen we door een integraal dienstenpakket te ontwikkelen dat inspringt op hun behoeften. Het is daarbij onze ambitie het aantal betaalde opdrachten voor gemeenten in 4 jaar te laten groeien met 30% ten opzichte van 2016.

Een marktgerichte Monumentenwacht

- We ontzorgen monumenteneigenaren en – beheerders optimaal door onze huidige dienstverlening uit te breiden en te innoveren.
- We bereiken nieuwe doelgroepen door de Monumentenwacht zichtbaarder maken. Dit in de eerste plaats door de ontwikkeling van een eigen website en online strategie.

Een sterk Erfgoedhuis

- We investeren in de scholing van onze medewerkers en geven de ruimte aan jong talent, om onze positie als kenniscentrum en trendwatcher te waarborgen.
- We innoveren onze dienstverlening met de realisatie van een nieuwe website, waarbij een belangrijke rol is weggelegd voor het online kennisdelen.
- We bevorderen samenwerking en kennisuitwisseling tussen erfgoedstakeholders in Zuid-Holland. Dit doen we door ons bestaande netwerk te versterken en uit te bouwen, mogelijk in de vorm van een formeel partnerschap.
- We verbreden onze financieringsmix, door het vergroten van onze fondsenwervingsactiviteiten en de inkomsten uit betaalde opdrachten.

Meerjarenbegroting

Financieel meerjarenoverzicht

Overzicht voor vier jaren (afgerond op € 100)
Stichting Erfgoedhuis Zuid-Holland

	2017 Totaal	2018 Totaal	2019 Totaal	2020 Totaal
Baten	2.585.000	2.648.000	2.780.800	2.848.500
Exploitatiebijdrage provincie Zuid-Holland	1.675.300	1.675.300	1.675.300	1.675.300
Opbrengsten uit inspecties Monumentenwacht	609.700	622.700	655.500	648.200
Opbrengsten uit fondsenwerving	50.000	75.000	125.000	150.000
Opbrengsten uit betaalde dienstverlening	201.000	275.000	325.000	375.000
Onttrekking / dotaties reserves	49.000	0,00	0,00	0,00
Lasten	2.540.100	2.629.700	2.752.200	2.824.900
Personeelskosten	1.762.400	1.764.900	1.767.400	1.769.900
Kosten inspecties	29.700	30.000	30.200	30.600
Activiteiten	328.000	410.000	525.000	590.000
Publiciteit	40.000	40.400	40.800	41.200
Huisvestingskosten	185.000	187.500	190.000	192.500
Algemene beheerskosten	137.500	138.900	140.300	141.700
Afschrijvingen op materiële vaste activa	37.500	38.000	38.500	39.000
Bijdrage Landschap en Erfgoed Zuid-Holland	20.000	20.000	20.000	20.000
Saldo	44.900	18.300	28.600	23.600

Contact

Erfgoedhuis Zuid-Holland

Oude Delft 116
2611 CG Delft

Postbus 3092
2601 DB Delft

015 215 4350
info@erfgoedhuis-zh.nl

www.erfgoedhuis-zh.nl

 [@erfgoedhuiszh](https://twitter.com/erfgoedhuiszh)
 facebook.com/erfgoedhuiszuidholland

